

Farské zvesti

Časopis Gréckokatolíckej farnosti
Zosnutia Presvätej Bohorodičky
v Humennom

Ročník: 17. Rok: 2024 Číslo: 03.

Vydané pre vnútornú potrebu farnosti

Cez púšť nás Boh vedie k slobode (posolstvo pápeža Františka Pôstne obdobie 2024)

Keď sa náš Boh zjavuje, hovorí o slobode: „*Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otroctva*“ (Ex 20, 2). Takto sa začína Dekalóg, ktorý dostal Mojžiš na vrchu Sinaj. Ľud dobre vie, o akom exode Boh hovorí: skúsenosť otroctva ho totiž stále spútava. Na púšti prijal týchto „*desať Božích slov*“ ako cestu k slobode. Nazývame ich „*prikázania*“, aby sme zdôraznili silu lásky, s ktorou Boh vychováva svoj ľud. Je to skutočne mocná výzva k slobode. Odpoveď nie je okamžitá, pretože dozrieva na ceste. Tak ako Izrael na púšti v sebe stále nesie Egypt – v skutočnosti často smúti za minulosťou a reptá proti nebu a proti Mojžišovi –, tak aj Boží ľud dnes nesie v sebe ťaživé putá,

ktoré sa musí odhodlať opustiť. Uvedomujeme si to, keď nám chýba nádej a blúdime životom ako púšťou, bez zaslúbenej zeme, ku ktorej by sme mohli spoločne smerovať. Pôstne obdobie je časom milosti, v ktorom sa púšť opäť stáva – ako to ohlasuje prorok Ozeáš – miestom prvej lásky (porov. Oz 2, 16 – 17). Boh vychováva svoj ľud, aby vyšiel zo svojho otroctva a zakúsil prechod od smrti k životu. Ako ženích nás priťahuje opäť k sebe a prehovára k nášmu srdcu slovami lásky.

Exodus z otroctva na slobodu nie je dajakou abstraktnou cestou. Ak má byť naša pôstna cesta konkrétna, prvým krokom je chcieť vidieť skutočnosť. Keď Pán z horiaceho kríku zavolať na Mojžiša

a prihovoriť sa mu, ihneď sa prejavil ako Boh, ktorý vidí a ktorý predovšetkým počuje: „Videl som utrpenie svojho ľudu v Egypte a počul som jeho volanie pre pracovných dozorcov. Viem o jeho utrpení. Preto som zostúpil, aby som ho vyslobodil z moci Egyptanov a vyviedol ho z tej krajiny do krajiny krásnej a priestranej, do krajiny, ktorá oplýva mliekom a medom“ (Ex 3, 7 – 8). Aj dnes dolieha do neba volanie mnohých utláčaných bratov a sestier. Pýtajme sa sami seba: dolieha aj k nám? Otriasa nami? Dojíma nás? Príliš mnoho vecí nás od seba vzdaluje, popierajúc tak bratstvo, ktoré nás pôvodne spájalo.

Na svojej ceste na Lampedusu som navrhol čeliť globalizácii ľahostajnosti dvoma otázkami, ktoré sú čoraz aktuálnejšie: „Kde si?“ (Gn 3, 9) a „Kde je tvoj brat?“ (Gn 4, 9). Naša pôstna cesta bude konkrétna, ak si pri ich opätovnom vypočutí priznáme, že sme stále pod nadvládou faraóna. Je to nadvláda, ktorá nás vyčerpáva a robí necitlivými. Ide o model rastu, ktorý nás rozdeľuje a kradne nám budúcnosť. V dôsledku neho je znečistená zem, vzduch a voda, ale znečistené sú aj naše duše. Lebo hoci sa krstom začalo naše oslobodenie, zostáva v nás

nevysvetliteľná túžba po otroctve. Je to akoby sme boli priťahovaní k istote dôverne známych vecí na úkor slobody.

V rozprávaní o exode by som chcel poukázať na jeden dôležitý detail: je to Boh, kto vidí, kto je pohnutý a kto prináša slobodu, nie je to Izrael, kto si ju žiada. Faraón totiž ničí aj sny, bráni výhľadu na nebo, spôsobuje, že sa zdá byť nezmeniteľný svet, kde je pošliapovaná dôstojnosť a popierané autentické zväzky. Darí sa mu pripútať človeka k sebe. Položme si otázky: Túžim po novom svete? Som ochotný vymaniť sa z kompromisov s tým starým? Svedectvo mnohých bratov biskupov a veľkého počtu tých, čo sa angažujú za mier a spravodlivosť, ma čoraz viac

presviedča, že treba bojovať predovšetkým proti nedostatku nádeje. Tá je prekážkou v snívaní a nemým výkrikom, ktorý dolieha až do neba a pohýna Božie srdce. Nedostatok nádeje je podobný túžbe po otroctve, ktorá ochromuje Izrael na púšti a bráni mu napredovať. Exodus môže byť prerušený: inak by sa nedalo vysvetliť, prečo v tme nerovností a konfliktov tápe ľudstvo, ktoré dosiahlo prah všeobecného bratstva a úroveň vedeckého, technického, kultúrneho a právneho rozvoja, ktorá dokáže zaručiť dôstojnosť pre všetkých.

Aliturgické dni

(katechéza)

Spomedzi všetkých liturgických pravidiel, ktoré sa vo východnom obrade vzťahujú na Veľký pôst, je jedno zvlášť dôležité a javí sa ako kľúč k objasneniu jeho liturgickej tradície. Je to pravidlo, ktoré nedovoľuje slávenie božskej liturgie v priebehu obyčajných dní Veľkého pôstu. Pravidlo hovorí, že sa božská liturgia nemôže slúžiť v priebehu Veľkého pôstu od pondelka do piatku, s jedinou výnimkou, a to ak sviatok Blahoviščenija (Zvestovania Presvätej Bohorodičky) pripadne na jeden z týchto dní. Predsa len, na stredu a piatky je predpísaná zvláštna večerná bohoslužba, ktorá je spojená s prijímaním a nazýva sa Liturgia vopred posvätených darov.

Význam tohto pravidla bol natoľko zabudnutý, že v mnohých farnostiach, zvlášť v tých, ktoré boli vystavené na dlhý čas západnému a latinskému vplyvu, sa toto pravidlo nedodržuje a podľa čisto latinského zvyku sa v priebehu celého Veľkého pôstu konajú denne sväté liturgie. Ale aj tam, kde sa toto pravidlo dodržuje, niet často snahy preniknúť za formálne

stotožnenie sa s predpismi a pochopiť ich duchovný význam, hlbokú logiku Veľkého pôstu. Je preto dôležité, aby sme podrobnejším spôsobom vysvetľovali zmysel tohoto pravidla, ktoré transcenduje rámec Veľkého pôstu a osvetľuje celú liturgickú tradíciu Východu.

Keďže eucharistia (liturgické slávenie) je sviatkom Cirkvi – nebeskou hostinou, ukazuje sa tu jeden základný liturgický princíp: nezlučiteľnosť slávenia Eucharistie s postením, ktoré má kajúci charakter. Tu na seba naráža slávenie a kajanie sa. K pochopeniu tejto praxe je potrebné nájsť hĺbku a zmysel eucharistického slávenia vo východnom obrade. Vo východnej tradícii, ktorá sa v tomto odlišuje od eucharistickej teológie a praxe západného obradu, si eucharistia vždy zachovala svoj sviatočný a radostný charakter. V prvom rade je to tajomstvo Kristovho príchodu a Jeho prítomnosti medzi svojimi učeníkmi. Je to skutočne príchod a prítomnosť Krista v Eucharistii, ktoré sú pre Cirkev „dôkazom“ Jeho vzkriesenia. Je

to radosť a planutie srdc, ktoré zažili učeníci na ceste do Emauz, kde sa im Kristus odhalil v lámaní chleba. Miesto, lepšie povedané domov pre Cirkev, je na nebesiach. Cirkev vždy, keď slávi eucharistiu, vystupuje tam, kam vystúpil Kristus, aby nám bolo umožnené „jesť a piť pri Jeho stole v Jeho kráľovstve...“

Teraz je ľahšie porozumieť, prečo je eucharistické slávenie nezlučiteľné s postením, pretože postenie je hlavným zobrazením tej Cirkvi, ktorá stále putuje, ktorá je ešte len na svojej ceste do nebeského Kráľovstva. Sám Kristus na výčitku farizejov, prečo sa jeho učeníci nepostia, odpovedá takto: „*Vari sa môžu svadobní hostia postiť, kým je ženích s nimi? Dokiaľ majú medzi sebou ženícha, nemôžu sa postiť*“ (Mk 2, 19). Cirkev oslávená už má účasť na večnej svadobnej hostine, kde ženíchom je Baránok – Kristus a nevestou Cirkev. Táto nezmerateľná láska je dokonalým a intímnym spojením, v ktorom Kristus – ženích sa dáva svojej neveste Cirkvi. Dáva sa celý a dáva všetko. „*Tvoje z tvojho tebe*

prinášame za všetkých a pre všetko“ (liturgia sv. Jána Zlatoústeho).

Naša východná tradícia kladie v pôstnom období dôraz na vnímanie Cirkvi ako Cirkvi putujúcej. V pozadí majme skúsenosť Izraelitov, ktorí 40 rokov putovali púšťou, kým konečne prišli do zaslúbenej zeme. Tak aj my 40 dní putujeme púšťou, aby sme

mohli potom vystúpiť na nebesia. Treba zdôrazniť, že v prípade tzv. aliturgických dní nejde o nejakú novinku, ale

starobylú prax našej cirkvi. Cirkev nás učí, že ak sa niekto od tejto praxe vinou okolností alebo osôb nenáležite odchyľil, má sa usilovať o návrat k starootcovským tradíciám.

Aliturgickosť však neznamená, že v chráme sa nič nekoná. To by bolo úplným nepochopením tejto praxe. Aj skrze aliturgické dni, ale predovšetkým účasťou na veľkopôstnych bohoslužbách, môžeme znova viac objaviť hlboké bohatstvo a krásu nášho obradu, k čomu nás vyzýva aj všeobecná Cirkev.

Liturgický program

Liturgický program po Syropôstnej nedeli

od 12.02. do 18.02. 2024

Pondelok 12.02.	Sv. Meletios, arcibiskup Začiatok Štyridsiatnice Prísny pôst	06:45 Veľkopôstny moleben
		17:00 Kajúci kánon sv. Andreja Krétskeho
Utorok 13.02.	Prep. otec Martinián	06:45 Veľkopôstny moleben
		17:00 Kajúci kánon sv. Andreja Krétskeho
Streda 14.02.	Odchod do večnosti Konštantína Filozofa zdržanlivosť od mäsa	16:30 Krížová cesta
		17:00 Lit. VPD (slov.) 1. † Justína 2. † Marta, Daniel, Oľga, Andrej, Mária
Štvrtok 15.02.	Sv. apoštol Onezim	06:45 Veľkopôstny moleben
		17:00 Akatist požehnania rodín
Piatok 16.02.	Sv. muč. Pamfil, Porfyrios a ich spoločníci zdržanlivosť od mäsa	16:30 Krížová cesta
		17:00 Lit. VPD (slov.) 1. † Božena 2. † Mária, Ján, Mária, Júlia
Sobota 17.02.	Pamiatka na div kolyvy Sv. veľkomučeník Teodor Tiron	07:00 sv. lit. (csl.) 1. † Anna 2. † Karol, Juraj, Mária, Michal, Svetlana
		18:00 sv. lit. (slov.) † Mária, Jozef, Anna, Juraj
Nedeľa 18.02.	1. pôstna nedeľa - ortodoxie Sv. otec Lev, rímsky pápež hl. 5 Zbierka: Charita	07:30 sv. lit. (slov.) * Margita
		09:00 sv. lit. (csl.) * za farnosť
		11:00 sv. lit. (slov.) * Marianna
		17:00 Veľkopôstna večiereň
		18:00 sv. lit. (slov.) * Hanka s rod.

Svätý veľkomučeník Teodor Tyron

(Synaxár - životy svätých)

Sv. Teodor sa narodil na konci tretieho storočia v Sýrii alebo Arménsku. Ako mládenec vstúpil do rímskeho vojska a bol odvelený do légie tyronov, v ktorej boli umiestnení samí mládenci, alebo vojaci nováčikovia. Odtiaľ je aj to, že Teodor sa nazýva Tyronom, t.j. Nováčikom (Začiatočníkom).

Táto légia, a s ňou aj sv. Teodor, sa nachádzala v meste Amazia v pontskom kraji, keď prišiel rozkaz rímskeho cisára Maximiliána všetkých kresťanov, bez rozdielu stavu, mučiť a zabíjať, ak sa nepoklonia pohanským bohom. Preto mnohí kresťania tajili svoju vieru. No sv. Teodor bol bez strachu a neprestával žiť tak, že každý mohol spoznať, že je kresťanom. Donieslo sa to cisárovmu zástupcovi Publiovi a ten prikázal mu dostaviť sa pred neho. Len čo sa Teodor dostavil, Publius začal na neho s hnevom kričať: „Vari smieš vyznávať vieru, ktorú cisár pod hrozbou trestu smrti zakázal?!“ Teodor na to odpovedal: „Zober si moje telo a rob si s ním, čo chceš. Ja ti ho dám ochotne. No neprestanem slúžiť Ježišovi Kristovi, môjmu Spasiteľovi, ale vašich bohov nepoznám.“ Vidiac jeho mladosť nechal mu Publius čas na rozmyslenie. No Teodor, rozhodnutý nezrieknuť sa Kristovej viery, využil tento čas na

modlitbu k Bohu, v ktorej prosil o milosť, aby vo svojom odhodlaní vydržal do konca. Pripomínal si, že Boh je všade prítomný, všetko vidí a všetko vie, a táto myšlienka sa mu stala prostriedkom posily vo vytrvalosti. Pri druhom výsluchu sa sudcovia snažili získať ho na svoju stranu istivými ponukami. Núkali mu hodnosť kňaza pri chráme ich bohov. No on s odporom odmietol ich ponuku dodajúc, že medzi pohanmi najhoršími ľuďmi sú ich kňazi. Keď pohania videli, že

si neporadia žiadnym spôsobom, začali ho mučiť. Spokojne, bez náreku s slz, vydržal Teodor muky. Hľadel s nádejou na nebo a neprestajne opakoval slová žalmu: „Pána chcem velebiť v každom čase, moje ústa budú

ho vždy chváliť.“ (Ž 33, 1) Na údiv všetkých Teodor muky vydržal a bol živý odvedený do temnice, kde ho Boh nasledujúcu noc zázračne potešil anjelom. Aj tretíkrát ho predviedli pred sudcov a aj teraz s odvahou vyznával svoju vieru. Odsúdili ho preto na smrť. Rozložili veľký oheň a hodili ho do neho. A tak v roku 306 zakončil svoj pozemský život. Veriacim sa podarilo z ohňa vyrvať niekoľko kostí a lebku a pochovať ich. Kostí sú teraz v meste Brindiz a lebka v Haete v Taliansku.

Čo je Koliva?

(Sobota prvého týždňa Veľkého pôstu)

Koliva je sladkosť, ktorá ako keby predznačovala chuť večného života. Cirkev preto požehnáva kolivu na začiatku pôstu (v prvý piatok Veľkého pôstu na liturgii Vopred posvätených darov po zaambonnej modlitbe a po odspievaní tzv. Molebného kanonu sv. Teodóra), aby poukázala na cieľ a význam celopôstného odriekania.

Na začiatok niečo sladké, potom odriekanie a na konci nasleduje veľká odmena.

Podľa tradície na pamiatku Teodóra Tyrona, veľkomučeníka (v prvú sobotu Veľkého pôstu), cirkev požehnáva kolivu.

Približne 50 rokov po smrti svätého Teodora, podľa tradície, dal cisár Julián Apostata (361-363) príkaz, aby počas prvého týždňa Veľkého pôstu všetky potraviny na trhoch v Konštantinopole tajne pokropili krvou obetí obetovaných pohanským modlám. Tým chcel znevážiť a poškrvniť kresťanský pôst. Konštantínopolskému biskupovi

Eudoxiovi sa však zjavil sv. Teodor a upozornil biskupa na cisárov počin. Zároveň prikázal, aby veriaci nič nekupovali z potravín na trhoch mesta. Mali jesť varenú pšenicu s medom, čo sa grécky nazýva koliva (niekde kuľa). Zásahom sv. Teodora Tirona dal Boh vedieť, akú hodnotu má pôst u kresťanov.

Túto udalosť si teda východná Cirkev pripomína vždy v prvú sobotu Veľkého pôstu, spoločne aj s pamiatkou

sv. Teodora Tirona.

Koliva je teda sladký pokrm, ktorého sladkosť ako keby predznačovala chuť večného života. Zmieša sa totiž čisté (upravené) zrno, hrozienka, sušené slivky, figy, d'atle, jadrá vlašských orechov, med, ovocný lekvár a sušené ovocie.

A tak na pamiatku sv. Teodora Tyrona vykonávame posvätenie tejto sväteniny. Nech nám slúži na posilnenie počas Veľkého pôstu.

„Je zbytočné sa postiť od jedla, a pritom mať záľubu v krutom kritizovaní a urážaní: Neješ mäso, ale požieraš svojho brata.“

(sv. Bazil Veľký)